

Archeologisch vooronderzoek Londerzeel – Schranckaert (“Molenveld”)

Jordi Bruggeman, Bénédicte Cleda en Natasja Reyns

Bornem
2012

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba 070

Aard onderzoek: Prospectie

Vergunningsnummer: 2012/004

Naam aanvrager: Jordi Bruggeman

Naam site: Londerzeel - Schranckaert ("Molenveld")

Opdrachtgever: Steven De Smedt, landmeter-expert, Mechelseweg 186, B-1880 KAPELLE OP DEN BOS

Opdrachtnemer: All-Archeo bvba, Barelveldweg 4, B-2880 BORNEM

Terreinwerk: Jordi Bruggeman, Bénédicte Cleda en Natasja Reyns

Administratief toezicht: Agentschap Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant, Els Patrouille en Marc Brion, Dirk Boutsgebouw, Diestsepoort 6, bus 91, B-3000 LEUVEN

Rapportage: All-Archeo bvba

Determinaties: drs. Jordi Bruggeman en dra. Natasja Reyns

All-Archeo bvba

Barelveldweg 4

B-2880 Bornem

info@all-archeo .be

0478 36 57 07

0498 15 84 40

D/2012/12.807/3

© All-Archeo bvba, 2012

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek. De aanbevelingen dienen louter ter advisering van het bevoegde gezag, zijnde het Agentschap Onroerend Erfgoed.

Inhoudsopgave

1 INLEIDING.....	5
2 PROJECTGEGEVENS EN AFBAKENING ONDERZOEK.....	7
2.1 Afbakening studiegebied.....	7
2.2 Aard bedreiging.....	8
2.3 Onderzoeksopdracht	9
3 BESCHRIJVING REFERENTIESITUATIE.....	11
3.1 Landschappelijke context.....	11
3.1.1 Topografie.....	11
3.1.2 Hydrografie.....	11
3.1.3 Bodem.....	12
3.2 Beschrijving gekende waarden.....	13
3.2.1 Historische gegevens.....	13
3.2.2 Archeologische voorkennis.....	14
3.2.3 Inschatting intactheid archeologisch erfgoed en archeologische potentie.....	15
4 RESULTATEN METAALDETECTIE.....	17
4.1 Situering van de vondsten.....	17
4.2 Bespreking van de vondsten.....	17
4.3 Besluit.....	18
5 RESULTATEN TERREINONDERZOEK.....	19
5.1 Toegepaste methoden & technieken.....	19
5.2 Bodem.....	19
5.3 Archeologische sporen.....	20
5.3.1 Structuren.....	24
5.4 Afgebakende sites.....	24
5.5 Besluit.....	24
6 WAARDERING.....	25
7 ANALYSE VAN DE GEPLANEDE SITUATIE: EFFECTEN.....	27
8 AANBEVELINGEN.....	29
8.1 Adviezen.....	29
9 BIBLIOGRAFIE.....	31
9.1 Websites.....	31
10 BIJLAGEN.....	33
10.1 Lijst van afkortingen.....	33
10.2 Glossarium.....	33
10.3 Archeologische periodes.....	33
10.4 Plannen en tekeningen.....	33
10.5 Sporenlijst.....	34
10.6 Vondstenlijst.....	35
10.7 CD-rom.....	35

1 Inleiding

Naar aanleiding van een nieuwe verkaveling en aanleg van 20 loten en wegeninfrastructuur in Schranckaert te Londerzeel, werd door het Agentschap Onroerend Erfgoed een archeologische prospectie met ingreep in de bodem aanbevolen.

Deze opdracht werd op 23 december 2011 aan All-Archeo bvba toegewezen. Het terreinwerk werd uitgevoerd op 30 januari 2012, onder leiding van Jordi Bruggeman en met medewerking van Bénédicte Cleda en Natasja Reyns. De bedoeling van het onderzoek was om binnen het plangebied archeologisch erfgoed te karteren en het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed te lokaliseren, te interpreteren en te waarderen. Op die manier kan advies uitgebracht worden over eventuele vervolgstappen met betrekking tot het archeologisch vrijgeven van het plangebied en het definiëren van eventuele sites die verder onderzocht dienen te worden.

De eindbeslissing over het vrijgeven van de gronden en/of archeologisch vervolgonderzoek ligt bij het Agentschap Onroerend Erfgoed.

2 Projectgegevens en afbakening onderzoek

2.1 Afbakening studiegebied

Het projectgebied is gelegen in de provincie Vlaams-Brabant, gemeente Londerderzeel, percelen 81B, 82, 83L, 84A, 87D, 104B en 107A (kadaster Londerzeel, 1ste afdeling, sectie D) (Fig. 1). Het onderzoeksgebied beslaat een oppervlakte van circa 1 ha en is volgens het gewestplan gelegen in woonuitbreidingsgebied (0105), met een aangrenzende bufferzone (0600) ten oosten ervan.

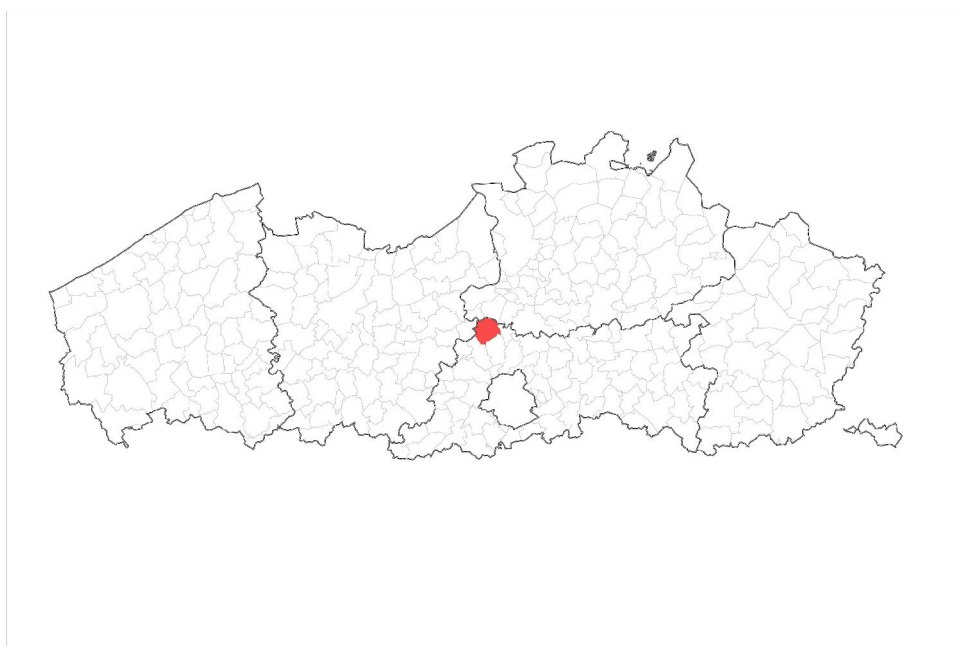
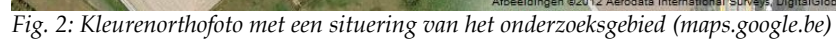

Fig. 1: Situeringsplan

- Administratieve gegevens met betrekking tot de locatie van het onderzoek:
 - Provincie: Vlaams-Brabant
 - Locatie: Vlaams-Brabant
 - Plaats: Schranckaert
 - Toponiem: Molenveld
 - x/y Lambert 72-coördinaten:
 - 146219; 189235
 - 146244; 189011
 - 146240; 189122
 - 146142; 189122

Londerzeel bevindt zich ten oosten van Dendermonde, ten zuiden van Antwerpen, ten westen van Mechelen, ten noorden van Brussel en ten noordoosten van Aalst. Het onderzoeksgebied is ten noordoosten van de dorpskern gesitueerd. Het terrein grenst aan Schranckaert in het westen en wordt omsloten door de Meerstraat in het westen, Molenveld in het zuiden en de A12 in het oosten (Fig. 2).

TABEL VAN DE VERKOPING

NO.	OPM.	OPM.	OPM.
1	1111 m²	1111 m²	1111 m²
2	1111 m²	1111 m²	1111 m²
3	1111 m²	1111 m²	1111 m²
4	1111 m²	1111 m²	1111 m²
5	1111 m²	1111 m²	1111 m²
6	1111 m²	1111 m²	1111 m²
7	1111 m²	1111 m²	1111 m²
8	1111 m²	1111 m²	1111 m²
9	1111 m²	1111 m²	1111 m²
10	1111 m²	1111 m²	1111 m²
11	1111 m²	1111 m²	1111 m²
12	1111 m²	1111 m²	1111 m²
13	1111 m²	1111 m²	1111 m²
14	1111 m²	1111 m²	1111 m²
15	1111 m²	1111 m²	1111 m²
16	1111 m²	1111 m²	1111 m²
17	1111 m²	1111 m²	1111 m²
18	1111 m²	1111 m²	1111 m²
19	1111 m²	1111 m²	1111 m²
20	1111 m²	1111 m²	1111 m²

VERKAVELINGEN PLAN S.B.
17-09-2017

Fig. 3: Ontwerpplan

Het terrein dat onderzocht dient te worden zal verkaveld worden in 20 loten (Fig. 3). Bovendien zal er weginfrastructuur aangelegd worden. Dit impliceert dat het bestaande bodemarchief grondig verstoord zal worden. Er werd daarom een prospectie met ingreep in de bodem aanbevolen, zodat een inschatting kan gemaakt worden van eventueel op het terrein aanwezige archeologische waarden, alvorens de werken met betrekking tot de verkaveling van start mogen gaan.

2.3 Onderzoeksopdracht

De bedoeling van het onderzoek is het vaststellen van de eventuele aanwezige archeologische waarden en deze in relatie tot hun context te interpreteren en zo correct mogelijk te waarderen om de gevolgen van de geplande bedreiging te kunnen inschatten. Hieruit moet dan een advies voortvloeien met betrekking tot de volgende stappen die genomen moeten worden. Dit kan enerzijds het vrijgeven van de terreinen omvatten, of anderzijds de noodzaak van een eventueel vervolgonderzoek inhouden. Om een weloverwogen waardering te kunnen voorstellen, is een prospectie met ingreep in de bodem aangewezen.

Een aantal vragen dienen in het bijzonder beantwoord te worden:

- zijn er sporen aanwezig?
- zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- hoe is de bewaringstoestand van de sporen (goed, gebioturbeerd, ...)?
- maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?

3 Beschrijving referentiesituatie

3.1 Landschappelijke context

3.1.1 Topografie

Op de topografische kaart is het gebied gelegen op circa 10 m TAW (Fig. 4). Het terrein is relatief vlak. Het onderzoeksgebied is gelegen in het traditionele landschap “Klein-Brabant – Vaartland en Buggenhout”. Dit landschap wordt gekenmerkt als een vlak tot zacht golvend gebied begrensd door bedijkte valleien. Het landschap kent een sterk verstedelijkt weefsel van infrastructuur en industrie, met een complexe verweving van kleine open ruimten en bebouwing. Bebouwing (inclusief agro-industrie) is vaak ruimtebegrenzend (211090).

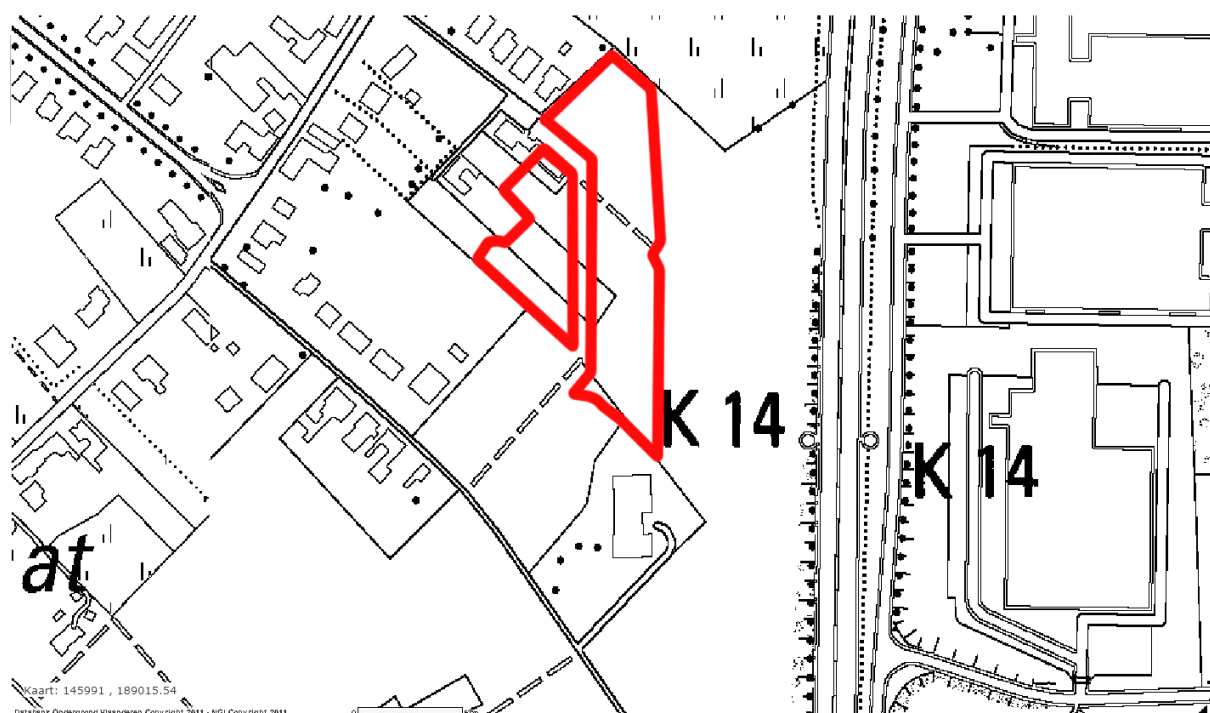

Fig. 4: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen>)

3.1.2 Hydrografie

Het gebied is gelegen binnen het Beneden-Scheldebekken, in de subhydrografische zone van de Molenbeek tot de Zijp. De Molenbeek loopt ten westen van het onderzoeksterrein (Fig. 5, blauwe lijn beneden in de linkerhoek). Er bevinden zich geen beken in de onmiddellijke omgeving van het onderzoeksterrein.

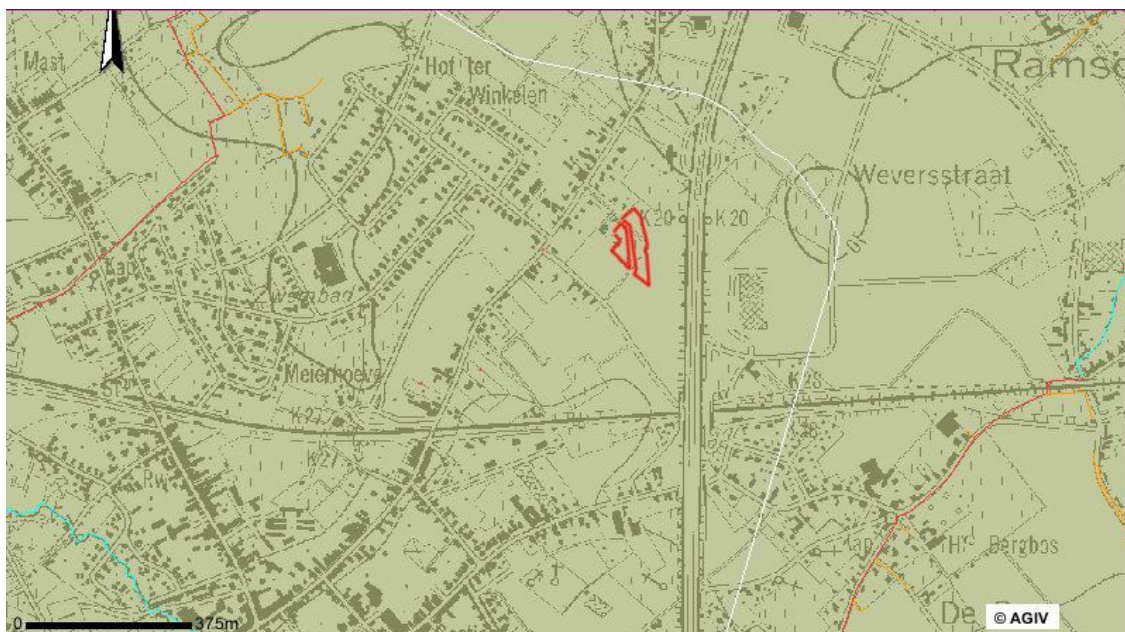

Fig. 5: Hydrografie (<http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/vha>)

3.1.3 Bodem

De ondergrond wordt gekenmerkt door het Lid van Ursel, een geografische formatie uit het Tertiair, gekenmerkt door grijsblauwe klei tot blauwe klei (MaUr).¹

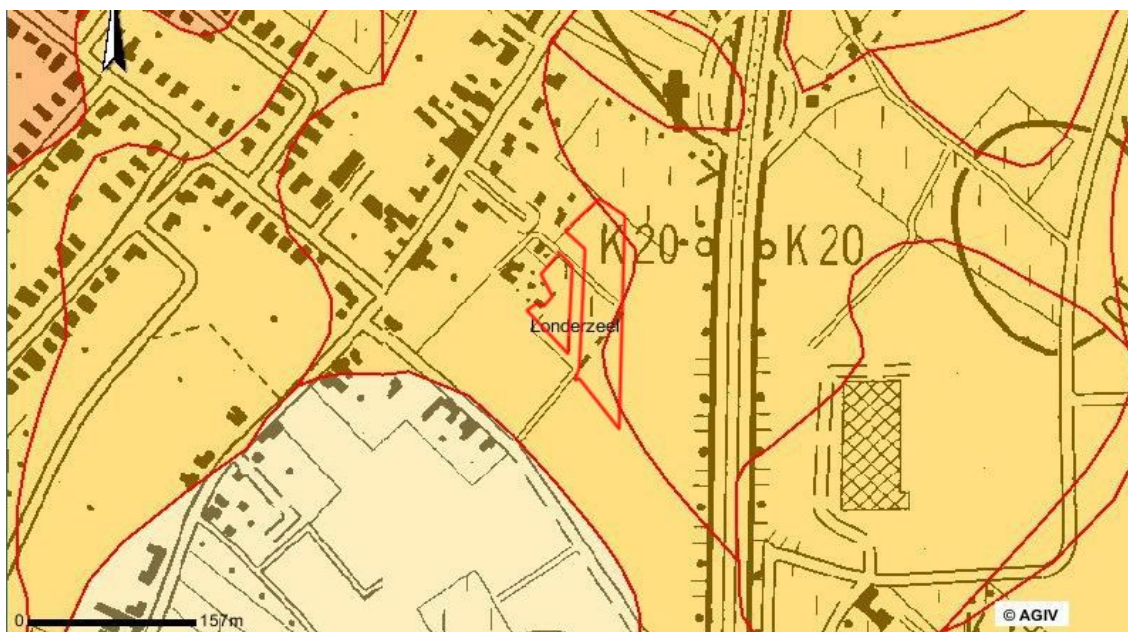

Fig. 6: Bodemkaart (<http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/bodemkaart/>)

Het projectgebied bevindt zich in de zandstreek. Het grootste deel van het terrein bevat een matig droge licht zandleembodem met sterk gevlekte verbrokkelde textuur B horizont (Pcc). In het oosten en noordoosten van het projectgebied kan een matig natte, lichte zandleembodem met sterk gevlekte verbrokkelde textuur B horizont (IPdc) gezien worden (Fig. 6).

¹ <http://dov.vlaanderen.be>

3.2 Beschrijving gekende waarden

3.2.1 Historische gegevens

De naam “Londerzeel” komt van *Lundersala* en betekent “de woning van Lunder”. De term zou uit 600 tot 750 na Chr. stammen.² De oudste nederzetting bevond zich wellicht op het kruispunt van de wegen Asse-Mechelen en Grimbergen-Puurs. De heerlijkheid werd in 1582 verwoest door het leger van de hertog van Parma. Het dorp zelf ligt op de grens met het Land van Dendermonde en het oude hertogdom Brabant. Tot en met 1764 behoorde de heerlijkheid toe aan het land van Grimbergen.³ Op 1 januari 1977 fuseerde Londerzeel met Steenhuffel en Malderen, waardoor de fusiegemeente Londerzeel ontstond.⁴

Fig. 7: Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (<http://www.ngi.be>)

Op de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), kan gezien worden dat het projectgebied gelegen is in landbouwgebied. Er staan geen gebouwen op het onderzoeksterrein. Twee doodlopende straten (Schranckaert en Molenveld) hebben ongeveer dezelfde oriëntatie en situering als de perceelsgrenzen zichtbaar op de kaart. Ook het wegtracé van de Meir Straet, de huidige Meerstraat, is behouden gebleven (Fig. 7). Net zoals op de Ferrariskaart zijn er op de Atlas der Buurtwegen eveneens geen gebouwen te zien binnen het onderzoeksgebied (Fig. 8).

² <http://www.londerzeel.be/fb111slyb602riu1gvt171.aspx>

³ <http://www.ghklonderzeel.be/site>

⁴ <http://www.londerzeel.be/Londerzeel-Geschiedenis.html>

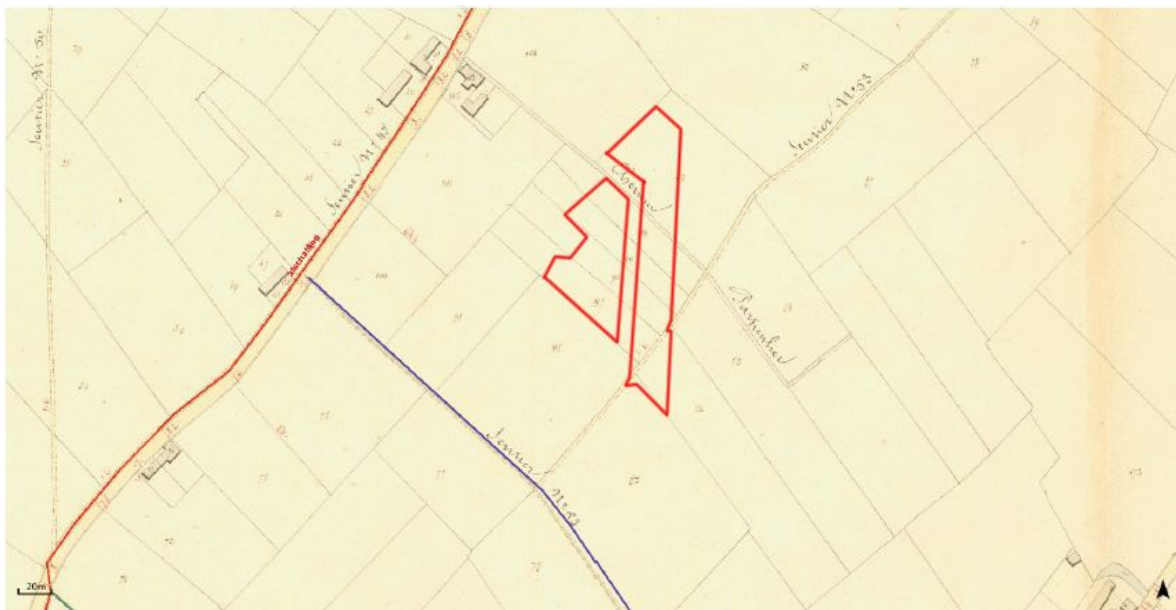

Fig. 8: Atlas der Buurtwegen (http://www.giswest.be/giswestgl/default.aspx?service=mobiliteit\AGS_atlas_bw)

Onder het bouwkundig erfgoed moet in de eerste plaats de burcht van de Berthouts vermeld worden. Door de Spaanse verwoesting in 1582 blijft slechts weinig van de oudere bouwfases over. Verder rest een 19de-eeuws herenhuis en een bijhorend torentje. In 1985-1986 werd de feodale motte opgegraven, met het doel de burcht terug te vinden. Men vond hierbij nog enkele restanten van de woontoren en stortkoker uit de 13e eeuw.⁵

Het kasteel Drie Torens was feodaal goed, afhankelijk van het land van Dendermonde. Alhoewel er reeds in de 16de eeuw een slot wordt vermeld, dateert het huidige kasteel van 1786.⁶ Het kasteel had een classicistisch karakter. Aan het kasteel waren in de middeleeuwen een hoeve en een watermolen verbonden. De watermolen is tegenwoordig verdwenen en het molenhuis met hoeve is tot woning omgebouwd. In de tuin bevindt zich nog een ijskelder. Hendrik Beyaert bouwde hier in 1884 een neo-romaanse kapel, toegewijd aan Onze-Lieve-Vrouw van Lourdes.⁷

De Sint-Christoffelkerk werd voor het eerst afgebeeld op een plan van de Vaart van Willebroek uit 1565. De inplanting is vlakbij de Burcht gesitueerd, waardoor er kan worden vanuit gegaan dat het oorspronkelijk om een eigenkerk ging. Sinds de 12de eeuw was de Sint-Christoffelkerk afhankelijk van de abdij van Affligem. Voornamelijk de toren en het schip zouden terug gaan tot de 13de eeuw en werden wellicht ingrijpend veranderd en vergroot in de 16de eeuw. In 1582 werd de kerk samen met de Burcht door brand verwoest.⁸

3.2.2 Archeologische voorkennis

In de onmiddellijke omgeving van het projectgebied zijn volgens de Centraal Archeologische Inventaris geen gekende archeologische waarden aanwezig. In de bredere omgeving van het projectgebied werden wel enkele middeleeuwse sites aangetroffen (Fig. 9). Het betreft een laatmiddeleeuwse site met walgracht en een motte uit de volle middeleeuwen. Hieronder volgt een bespreking van deze twee sites.

⁵ <http://inventaris.vioe.be/dibe/relict/40028>, <http://www.ghklonderzeel.be/site>

⁶ <http://inventaris.vioe.be/dibe/relict/40086>

⁷ <http://www.ghklonderzeel.be/site>, <http://inventaris.vioe.be/dibe/relict/40086>

⁸ <http://www.ghklonderzeel.be/site>, <http://inventaris.vioe.be/dibe/relict/40027>

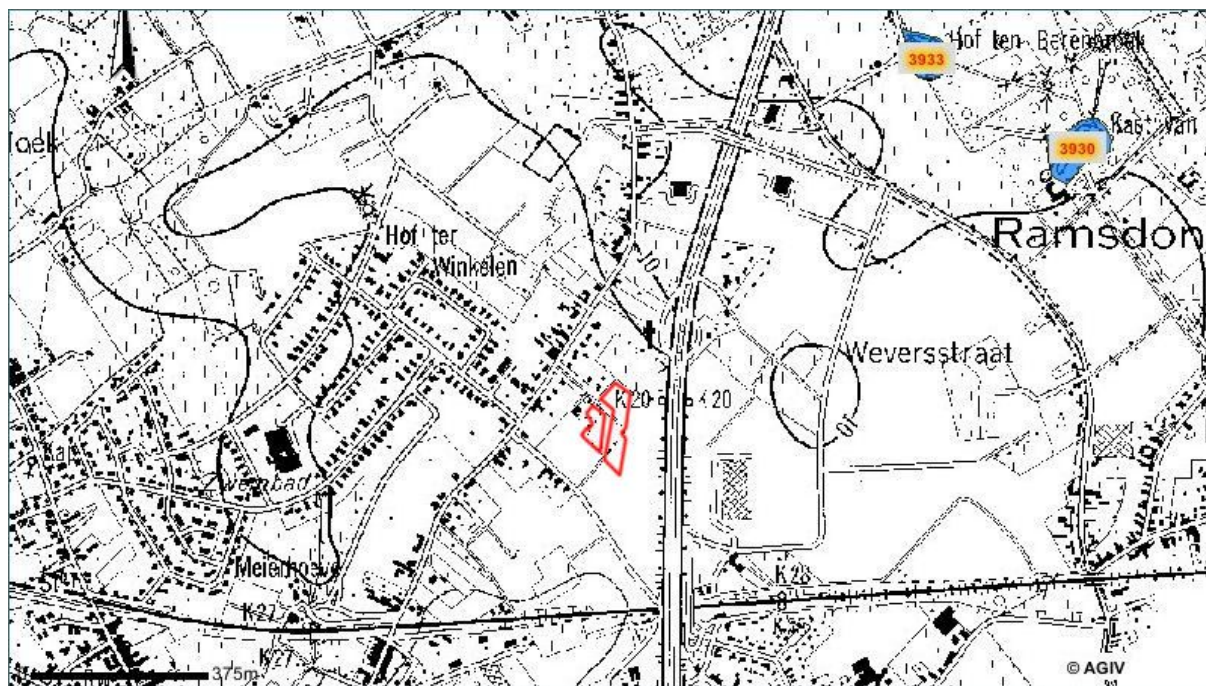

Fig. 9: Overzichtskaart CAI

- CAI 3930: Op het adres Kasteel 1-5, Kapelle-op-den-Bos, werd een site uit de volle middeleeuwen teruggevonden. Het betreft een motte zichtbaar op de Ferrariskaart. Op de Atlas der Buurtwegen van circa 1846 staat het kasteel aangeduid als Ramsdonck Kasteel. Tot op heden is het waterkasteel U-vormig, met funderingen die kunnen teruggaan tot in de 12de eeuw. Het 17de eeuwse gebouw zou met zekerheid begrenst geweest zijn tot deze funderingen.⁹
- CAI 3933: Hof ten Berenbroek, gelegen in de deelgemeente Ramsdonk (Kapelle-op-den-Bos), is een alleenstaande site met walgracht uit de late middeleeuwen. Deze is terug te vinden op de Ferrariskaart. Op de Atlas der Buurtwegen is een U-vormig hoeve opgesteld. De walgracht is eveneens duidelijk aanwezig. Verder is er weinig over het Hof geweten.

3.2.3 Inschatting intactheid archeologisch erfgoed en archeologische potentie

In de onmiddellijke omgeving van het projectgebied zijn geen gekende archeologische waarden aanwezig. In de ruimere omgeving zijn echter wel enkele archeologische waarden gekend. Het gaat om resten uit de volle en late middeleeuwen. Het is dan ook mogelijk dat er sporen uit deze periode teruggevonden worden. Op basis van de gekende archeologische waarden in de omgeving is de archeologische potentie van het projectgebied voor andere perioden moeilijk in te schatten.

Op basis van het bureauonderzoek kon de intactheid van het archeologisch erfgoed ingeschat worden. Vermits het onderzoeksgebied voornamelijk voor landbouwdoeleinden gebruikt lijkt te zijn, kan verwacht worden dat het bodemarchief vrij goed bewaard is gebleven.

⁹ [Http://inventaris.vioe.be/dibe/relict/39814](http://inventaris.vioe.be/dibe/relict/39814)

4 Resultaten metaaldetectie

Voorafgaand aan de prospectie met ingreep in de bodem, door middel van proefsleuven, werd het onderzoeksgebied met een metaaldetector gescreend op metalen vondsten.

4.1 Situering van de vondsten

Het onderzoek van het terrein met een metaaldetector leverde in totaal twee locaties met metalen vondsten op. Deze zijn verspreid over het terrein aangetroffen, al situeerden ze zich eerder aan de rand van het terrein (Fig. 10).

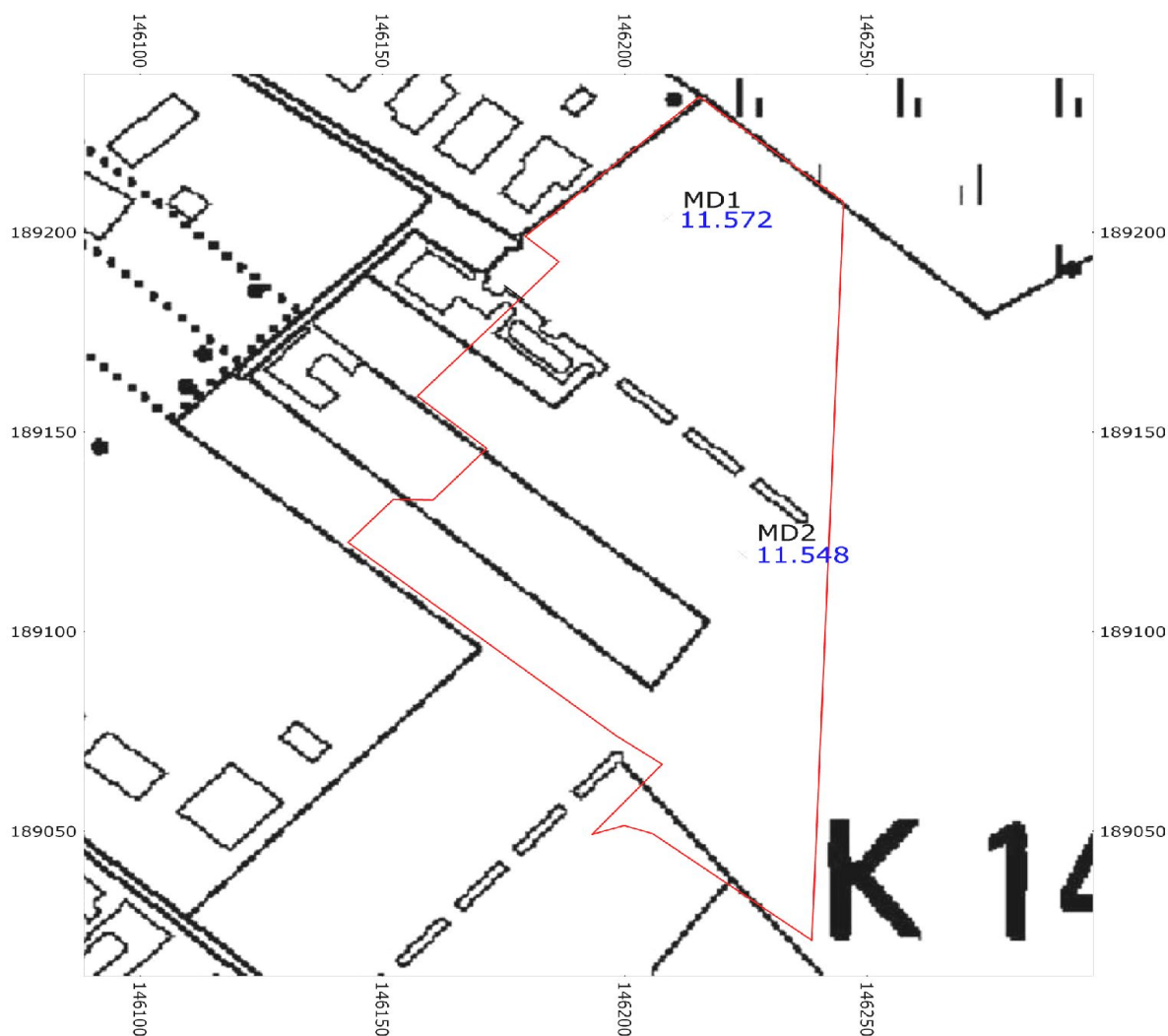

Fig. 10: Situering metaaldetectievondsten

4.2 Bespreking van de vondsten

De vondsten kunnen allemaal gedateerd worden in de nieuwste tijd. Het gaat om sporadisch aangetroffen objecten zonder onderling verband. De vondsten omvatten een ijzeren halve schijf (niet verder te determineren) en een ijzeren schijfje. Er werden dus geen archeologisch relevante resten aangetroffen bij de metaaldetectie van het terrein.

Code	Metaal soort	Beschrijving	Z (in m TAW)
MD1	Ijzer	Halve schijf (162 x 24 mm)	11,57
MD2	Ijzer	Schijfje (44 x 13 mm)	11,55

4.3 Besluit

Een screening van het onderzoeksgebied met een metaaldetector toonde de aanwezigheid van metalen vondsten, verspreid over het terrein. De metaaldetectie leverde geen vondsten op die kunnen wijzen op de aanwezigheid van een archeologische site.

5 Resultaten terreinonderzoek

5.1 Toegepaste methoden & technieken

De totale af te graven oppervlakte bedroeg minstens 12 % van het te prospecteren terrein, respectievelijk 10 % door middel van proefsleuven en 2 % door middel van kijkvensters en/of dwarsseuven. De bovengrond werd verwijderd tot op het archeologisch leesbare niveau, bepaald door de leidinggevende archeoloog.

Tijdens het onderzoek werd de methode van continue sleuven gebruikt:

- parallelle proefsleuven ononderbroken over het volledige terrein;
- de afstand tussen de proefsleuven bedroeg niet meer dan 15 m (van middenpunt tot middenpunt);
- de minimale breedte van een sleuf was één graafbak breed, in dit geval 1,80 à 2 m.

Alle sporen, werkputten en minstens één representatief bodemprofiel per werkput werden fotografisch vastgelegd. De profielen werden zo gekozen dat een overzicht verkregen werd van de bodemopbouw van het volledige onderzoeksgebied. Daarnaast werden alle hoofdmeetpunten, proefsleuven, vlakken, profielen, sporen en aanlegvondsten topografisch ingemeten.

Het projectgebied omvat een oppervlakte van circa 1,2 ha (of 12440 m²). Het onderzoek geeft volgende getallen als resultaat:

- Onderzoekbare zone: 11953 m²
 - Te onderzoeken zone door middel van proefsleuven = 10 % of 1195 m²
 - Te onderzoeken zone door middel van kijkvensters en dwarsseuven = 2 % of 239 m²
- Onderzochte oppervlakte:
 - Aantal aangelegde werkputten: 7 = 1623 m²
 - Aantal aangelegde kijkvensters en dwarsseuven: 3 = 297 m²

De niet onderzoekbare zone (490 m²) omvat een zone waar zich nog een serre bevindt in het westen (ca. 200 m²) en een nog niet gerooide haag in het zuiden van het terrein (ca. 290 m²).

5.2 Bodem

Fig. 12: Werkput 5, profiel 1

Fig. 11: Werkput 6, profiel 1

Over het merendeel van het onderzoeksgebied bevindt het archeologisch niveau zich op circa 35 tot 85 cm onder het maaiveld, tussen 28,65 en 37,88 m TAW. Het archeologisch niveau bevindt

zich het diepst onder het maaiveld in het noordelijke deel van het terrein. De leesbaarheid van de bodem was matig en werd vooral gehinderd door de eigenschap van leembodems waar de leesbaarheid van de bodem sowieso moeilijker is. Over quasi het volledige terrein is een bodemopbouw te herkennen die bestaat uit een A-horizont met een dikte van circa 40 cm (Fig. 12), doorgaans gelegen op een oudere B-horizont. Deze ligt op zijn beurt op de C-horizont. De B-horizont is het dikst in het zuiden (25 cm) en is in het noordoosten van het terrein niet aanwezig (Fig. 11).

5.3 Archeologische sporen

In totaal werden 66 sporen geregistreerd, waarvan 5 natuurlijk en 61 antropogeen van oorsprong zijn. De meeste sporen van antropogene oorsprong zijn kuilen, waarvan een deel als verstoring kunnen geïnterpreteerd worden, en ploegsporen of greppels. Verder is de ook aanwezigheid van paalsporen en een verstoring vastgesteld.

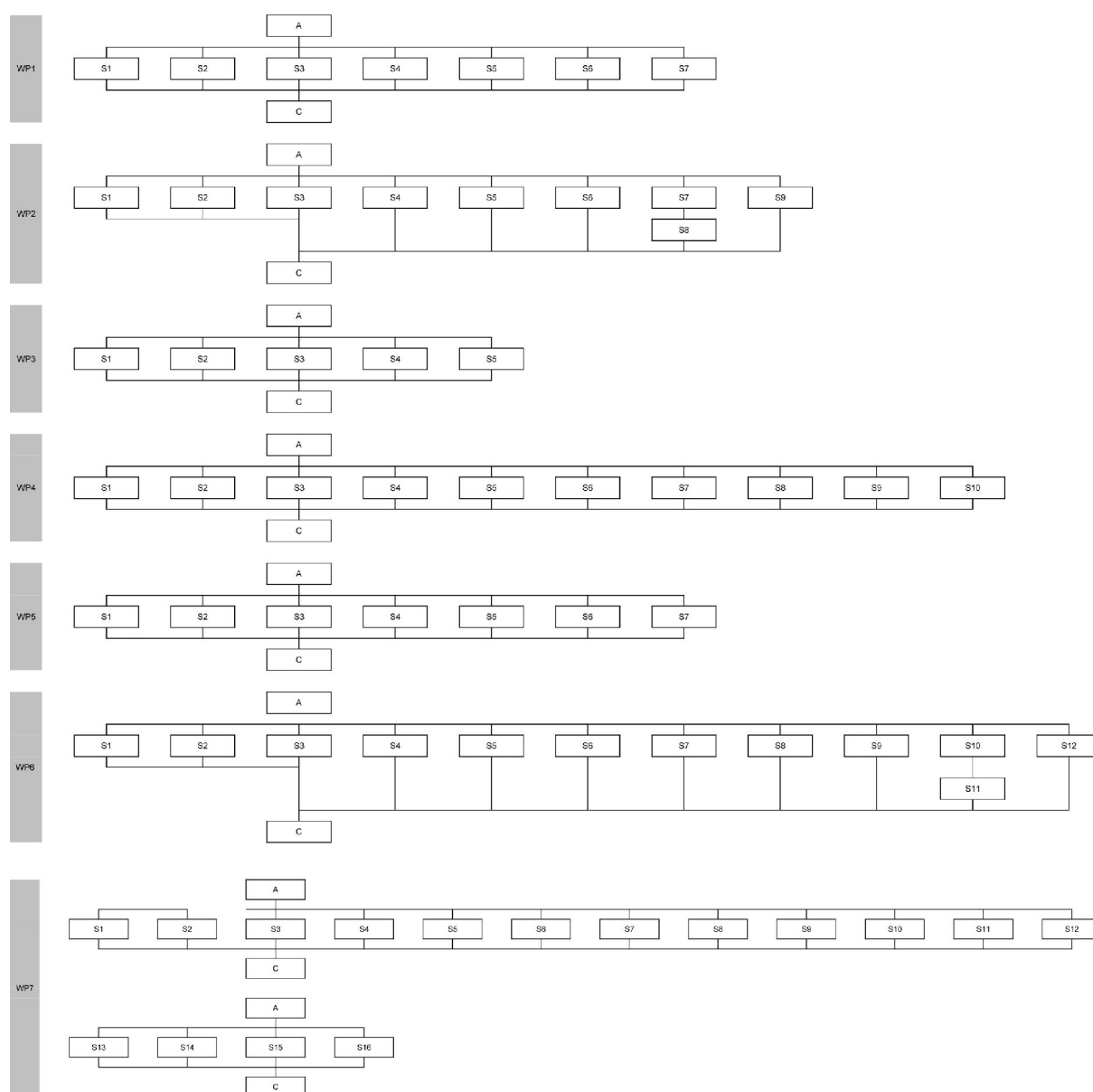

Fig. 13: Harrismatrix

Greppels en ploegsporen

Er konden drie types greppels en ploegsporen vastgesteld worden. Het gaat in de eerste plaats om noordwest-zuidoost georiënteerde ploegsporen, die duidelijk afgelijnd zijn, met een lichtbruine homogene vulling (Fig. 14 en Fig. 15). Deze volgen de oriëntatie van de huidige bewerkingsrichting van de akker. Een van deze greppels (WP7 S1) leverde een wandfragment industrieel wit aardewerk op, te plaatsen in de nieuwste tijd.

Fig. 14: Greppel of ploegspoor (WP4 S8)

Fig. 15: Coupe op greppel tegen de profielwand (WP4 S5)

Hiernaast zijn er enkele greppels, eveneens met een noordwest-zuidoost of een noordoost-zuidwest oriëntatie met een eerder duidelijke aflijning (Fig. 16). Ze hebben een homogene licht bruingrijze vulling. Ze zijn vermoedelijk te interpreteren als perceelsgreppels. WP7 S5 leverde een oorfragment van een kan of kruik is steengoed, te plaatsen in de nieuwe tijd.

Fig. 16: Brede greppel (WP4 S1)

Fig. 17: Ploegspoor of greppel (WP6 S9)

Een aantal smalle langwerpige sporen met duidelijke aflijning, met noordwest-zuidoost oriëntatie en een donkergrijze homogene vulling, zijn wellicht te interpreteren als ploegsporen (Fig. 17).

Kuilen

Verschillende kuilen zijn aanwezig die heel wat sintels bevatten met een rechthoekige tot onregelmatige vorm en een donkere grijswitte gevlekte vulling en een duidelijke aflijning (Fig. 18 en Fig. 19).

Fig. 18: Kuil met sintels (WP3 S2)

Fig. 19: Coupe op kuil met sintels

Daarnaast zijn er ook enkele vierkante tot rechthoekige kuilen aanwezig met een homogeen bruingrijze tot grijsgele gevlekte vulling en een zeer duidelijke aflijning (Fig. 21 en Fig. 20). Eén van dergelijke kuilen (WP2 S6) leverde een bodemfragment van een kopje in industrieel wit aardewerk op, met een groene stempel, dat toelaat de herkomst ervan toe te schrijven aan Maastricht. Het dateert uit de nieuwste eeuw.

Fig. 21: Rechthoekige kuil (WP2 S3)

Fig. 20: Kuil (WP7 S3)

Fig. 22: Recent paalspoor (WP4 S2)

Fig. 23: Waterleiding (WP3 S7)

Paalsporen

Er konden een zevental paalsporen vastgesteld worden met een lichtbruine tot donker grijsbruine eerder losse vulling, met een duidelijke aflijning. Een aantal ervan bevat, net als een aantal kuilen assen met houtskool. Drie paalsporen hebben een onregelmatige vorm (WP3 S3,

WP5 S6 en 7), twee een ronde vorm (WP5 S3 en 5) en twee een rechthoekige vorm (WP3 S2 en WP4 S2) (Fig. 29).

In WP4 S2 konden twee vondsten gerecupereerd worden, met name een bodemfragment van een schoteltje in Europees porselein en een wandfragment van een fles in bruin glas. Deze vondsten mogen wellicht in de 20ste eeuw geplaatst worden.

Leiding

Als verstoring kan een waterleiding (WP3 S7), opgebouwd uit cementbuizen, geïnterpreteerd worden. Deze leidt naar een vervallen serre (Fig. 23). Deze loopt door een tweetal kuilen (WP3 S8 en 9).

Fig. 25: Boomval (WP3 S1)

Fig. 24: Coupe op natuurlijk spoor, wellicht boomval (WP3 S1)

Fig. 27: Rond natuurlijk spoor (WP4 S9)

Fig. 26: Coupe op natuurlijk spoor (WP4 S9)

Natuurlijke sporen

Een aantal natuurlijke sporen wordt hier in het bijzonder toegelicht, gezien deze aanvankelijk aanleiding waren tot het aanleggen van een kijkvenster. In een eerste kijkvenster bleek een spoor wellicht toe te behoren aan een boomval, gezien de typische vorm (Fig. 25 en Fig. 24). Ook de twee andere kijkvensters werden aangelegd rond natuurlijke sporen die aanvankelijk antropogeen leken te zijn (Fig. 27 - Fig. 29). Er konden in deze kijkvensters geen andere sporen vastgesteld worden.

Fig. 29: Natuurlijke sporen in werkput 7 (S13 en 14)

Fig. 28: Coupe op natuurlijk spoor (WP7 S13)

5.3.1 Structuren

Na onderzoek en interpretatie van de hiervoor besproken sporen, kon vastgesteld worden dat een aantal sporen deel uitmaken van een structuur. Het gaat hierbij uitsluitend om greppels.

Greppels

Structuur	Spoornummers	Oriëntatie	Datering
G1	WP4 S1, WP6 S11 en WP7 S5	NO-ZW	Nieuwe/nieuwste tijd
G2	WP4 S7, WP6 S8 en WP7 S9	NW-ZO	Onbepaald
G3	WP4 S10, WP6 S3 en WP7 S14	NW-ZO	Onbepaald

Bij de greppels kon de aanwezigheid van drie structuren vastgesteld worden. Het gaat om een greppel met een noordoost-zuidwest oriëntatie en twee greppels met een noordwest-zuidoost oriëntatie. Greppelstructuur 1 kan gedateerd worden in de nieuwe of nieuwste tijd. Greppels 1 en 2 komen overeen met actuele perceelsgrenzen. Gezien de parallelle ligging aan een perceelsgrens kan ook vermoed worden dat de derde greppel een perceelsgrens vormde.

5.4 Afgebakende sites

Uit onderzoek van het aangetroffen vondstmateriaal en de aanwezige sporen en structuren die hieruit reeds afgeleid konden worden, is niet gekomen tot de afbakening van een site.

5.5 Besluit

Het archeologisch vooronderzoek toonde de aanwezigheid aan van menselijke activiteiten in het verleden aan. De aangetroffen antropogene sporen omvatten greppels, ploegsporen, kuilen, paalsporen en een verstoring. Aan de hand van de evaluatie van de aangetroffen sporen en structuren, die allemaal in de nieuwe of nieuwste tijd gedateerd kunnen worden, werden geen sites afgebakend.

6 Waardering

De aangetroffen sporen omvatten greppels, kuilen, paalsporen en een leiding. De aangetroffen sporen kunnen in de nieuwe of nieuwste tijd gedateerd worden.

Beleving

Belevingswaarde in functie van schoonheid en herinneringswaarde is niet van toepassing.

Fysieke kwaliteit

- Gaafheid
 - De bodem blijkt nauwelijks beperkt verstoord door latere bodemingrepen. De aanwezigheid van een B-horizont wijst ook op een goede bewaring van de bodem.
- Conservering
 - De conservering van vondsten is goed. De bewaring van niet-verbrande organische resten lijkt weinig waarschijnlijk.

Inhoudelijke kwaliteit

De aangetroffen grachtstructuren lijken van inhoudelijke kwaliteit eerder beperkt op archeologisch vlak. Hun belangrijkste informatiewaarde is hun functie als perceelsgrenzen en hun informatieve waarde lijkt dan ook vooral te liggen op historisch-ecologisch vlak. Ook de aanwezigheid van de overige sporen heeft een beperkte inhoudelijke kwaliteit.

Het archeologisch onderzoek van het terrein heeft echter wel een inhoudelijke kwaliteit in de zin dat het informatie bijdraagt aan de landschapsarcheologie, en verder ook aan een holistische 'culturele biografie' van het landschap. Dit is interessant om de aard, verspreiding en 'kwaliteit' van het archeologisch erfgoed te kunnen inschatten.¹⁰

¹⁰ http://www.onderzoeksbalans.be/onderzoeksbalans/archeologie/methoden_en_technieken/terreinevaluatie/inleiding

7 Analyse van de geplande situatie: effecten

Door middel van een analyse van de geplande situatie wordt onderzocht op welke wijze en in welke mate de effecten, zijnde de geplande ingreep in de bodem, de aanwezige archeologische waarden zal beïnvloeden. Dit maakt mogelijk om voor de verschillende effecten, adviezen op te stellen.

Fysieke aantasting van archeologische waarden

De aanleg van de verkaveling noodzaakt een aantal bodemingrepen die tot op zekere diepte het bodemarchief volledig zullen vergraven.

Aantasting ensemblewaarde van archeologische waarden

De ensemblewaarde van de archeologische waarden is vrij goed bewaard. De geplande bodemingreep zal de ensemblewaarde sterk aantasten.

Degradatie van archeologische waarden

De kans op bewaring van organisch materiaal is doorgaans beperkt.

Deformatie van archeologische waarden

Als gevolg van de druk uitgeoefend door de in te planten gebouwen, zal ook een deel van de onderliggende bodem die niet onmiddellijk fysiek aangetast is, gecompacteerd worden. Ook de zware werfmachines zullen de bodem enigszins verstoren in de zones die niet onmiddellijk fysiek worden aangetast.

8 Aanbevelingen

8.1 Adviezen

Op basis van de waardering van de aangetroffen archeologische sporen, structuren en site en een analyse van het geplande grondverzet, worden voor het onderzoeksgebied de volgende opties overwogen:

Door middel van het uitgevoerde vooronderzoek werden de verschillende archeologische waarden in voldoende mate in kaart gebracht en geïnterpreteerd. Verder archeologisch onderzoek hiervan lijkt dan ook weinig zinvol. Bijgevolg wordt de vrijgave van het terrein geadviseerd.

9 Bibliografie

9.1 Websites

Agentschap voor geografische informatie Vlaanderen (2012)
<http://geo-vlaanderen.agiv.be/>

Centraal Archeologische Inventaris (2012)
<http://cai.erfgoed.net/cai/index.php>

Databank ondergrond Vlaanderen (2012)
<http://dov.vlaanderen.be>

GISoost, Geografisch informatiesysteem – Provincie Oost-Vlaanderen (2012)
<http://www.gisoost.be>

Nationaal geografisch instituut (2012)
<http://www.ngi.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2012)
Vlaams instituut voor het Onroerend Erfgoed (VIOE)
<http://www.onderzoeksbalans.be>

10 Bijlagen

10.1 Lijst van afkortingen

CAI	Centrale Archeologische Inventaris
TAW	Tweede Algemene Waterpassing
DHM	Digitaal hoogtemodel

10.2 Glossarium

Ex situ	Tegenovergestelde van in situ.
Hydrografie	Beschrijving van de fysische eigenschappen van waterlichamen en het aangrenzende land.
In situ	Term gebruikt voor de aanduiding van archeologische resten die in dezelfde toestand worden teruggevonden als ze in het verleden door de mens zijn achtergelaten.
Off-site	Sporen die niet onmiddellijk aan een site kunnen toegewezen worden.
Onderzoeksgebied	Deel van het plangebied dat onderworpen is aan een archeologisch (voor)onderzoek.
Plangebied	Het terrein waarop een bodemversturende activiteit wordt gepland of uitgevoerd.
Spijker	Bijgebouw dat dienst doet als opslagplaats.

10.3 Archeologische periodes

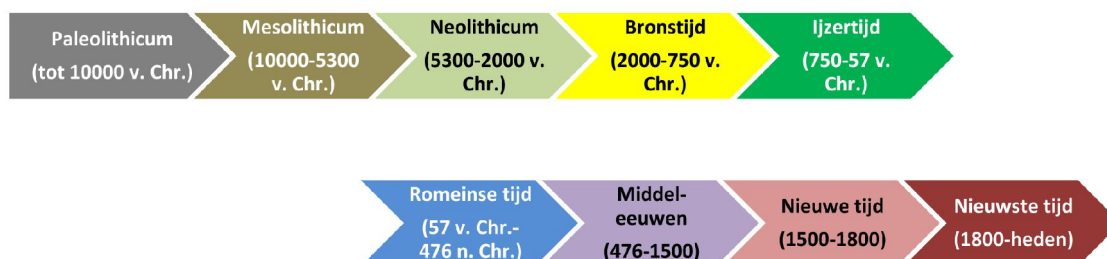

Fig. 30: Archeologische periodes

10.4 Plannen en tekeningen

- Plan 1: Situering
- Plan 2: Situering op ontwerpplan
- Plan 3: Situering op kadasterplan
- Plan 4: Detail 1
- Plan 5: Detail 2
- Plan 6: Indeling sporen volgens type

- Tekening 1: Profiel- en coupetekeningen

10.5 Sporenlijst

Werk-put	Spoor	Kleur			Homogeen/ heterogeen	Vorm	Aflijning	Interpretatie
		Donker/ licht	Hoofd- kleur	Bijkleur				
1	1	Donker	Grijs		Homogeen	Rechthoekig	Duidelijk	Kuil
1	2	Donker	Grijs		Homogeen	Rechthoekig	Duidelijk	Kuil
1	3	Donker	Grijs	Bruin	Gevlekt	Rechthoekig	Duidelijk	Kuil
1	4	Licht	Bruin		Homogeen	Rechthoekig	Duidelijk	Kuil
1	5		Grijs	Bruin	Gevlekt	Rechthoekig	Duidelijk	Kuil
1	6	Licht	Bruin		Gevlekt	Rechthoekig	Duidelijk	Kuil
1	7	Licht	Bruin	Grijs	Homogeen	Rechthoekig	Duidelijk	Kuil
2	1	Donker	Grijs	Bruin	Gevlekt	Rechthoekig	Duidelijk	Kuil
2	2	Donker	Grijs	Bruin	Gevlekt	Onregelmatig	Duidelijk	Paalspoor
2	3		Bruin	Grijs	Homogeen	Rechthoekig	Duidelijk	Kuil
2	4	Licht	Bruin		Homogeen	Onregelmatig	Duidelijk	Paalspoor
2	5	Licht	Bruin		Homogeen	Onregelmatig	Duidelijk	Greppel
2	6	Donker	Grijs		Homogeen	Onregelmatig	Duidelijk	Kuil
2	7	Licht	Grijs		Homogeen	Langwerpig	Duidelijk	Waterleiding serre
2	8	Donker	Grijs		Homogeen	Rechthoekig	Duidelijk	Kuil
2	9	Donker	Grijs		Homogeen	Rechthoekig	Duidelijk	Kuil
3	1	Donker	Bruin		Homogeen	Onregelmatig	Duidelijk	Natuurlijk
3	2	Donker	Grijs	Wit	Gevlekt	Rechthoekig	Duidelijk	Paalspoor
3	3	Donker	Bruin	Grijs	Gevlekt	Onregelmatig	Duidelijk	Paalspoor
3	4		Bruin		Homogeen	Onregelmatig	Duidelijk	Kuil
3	5	Donker	Bruin		Homogeen	Rechthoekig	Duidelijk	Kuil
4	1	Licht	Bruin	Grijs	Homogeen	Rechthoekig	Duidelijk	Greppel
4	2	Licht	Bruin		Homogeen	Rechthoekig	Duidelijk	Paalspoor
4	3	Donker	Grijs	Bruin	Gevlekt	Rechthoekig	Duidelijk	Kuil
4	4	Donker	Grijs	Geel	Gevlekt	Onregelmatig	Duidelijk	Kuil
4	5		Bruin		Homogeen	Rechthoekig	Duidelijk	Greppel
4	6		Bruin		Homogeen	Rond	Onduidelijk	Natuurlijk
4	7	Licht	Bruin		Homogeen	Rechthoekig	Onduidelijk	Ploegsporen
4	8	Licht	Bruin		Homogeen	Rechthoekig	Duidelijk	Ploegsporen
4	9	Licht	Grijs		Homogeen	Rond	Duidelijk	Natuurlijk
4	10		Bruin	Grijs	Homogeen	Onregelmatig	Duidelijk	Greppel
5	1	Donker	Grijs	Geel	Gevlekt	Rechthoekig	Duidelijk	Kuil
5	2		Grijs	Bruin	Homogeen	Rechthoekig	Duidelijk	Kuil
5	3		Zwart	Oranje	Gevlekt	Rond	Duidelijk	Paalspoor
5	4	Donker	Grijs	Geel	Gevlekt	Rechthoekig	Duidelijk	Kuil
5	5		Zwart	Oranje	Gevlekt	Rond	Duidelijk	Paalspoor
5	6		Bruin	Grijs	Gevlekt	Onregelmatig	Duidelijk	Paalspoor
5	7		Bruin	Grijs	Gevlekt	Onregelmatig	Duidelijk	Paalspoor
6	1	Licht	Grijs		Homogeen	Rechthoekig	Duidelijk	Kuil
6	2	Licht	Grijs		Homogeen	Rechthoekig	Duidelijk	Greppel
6	3	Licht	Bruin	Grijs	Homogeen	Rechthoekig	Duidelijk	Greppel
6	4		Bruin	Grijs	Homogeen	Rechthoekig	Duidelijk	Kuil
6	5		Bruin	Grijs	Homogeen	Rechthoekig	Duidelijk	Kuil
6	6		Bruin	Grijs	Homogeen	Rechthoekig	Duidelijk	Kuil

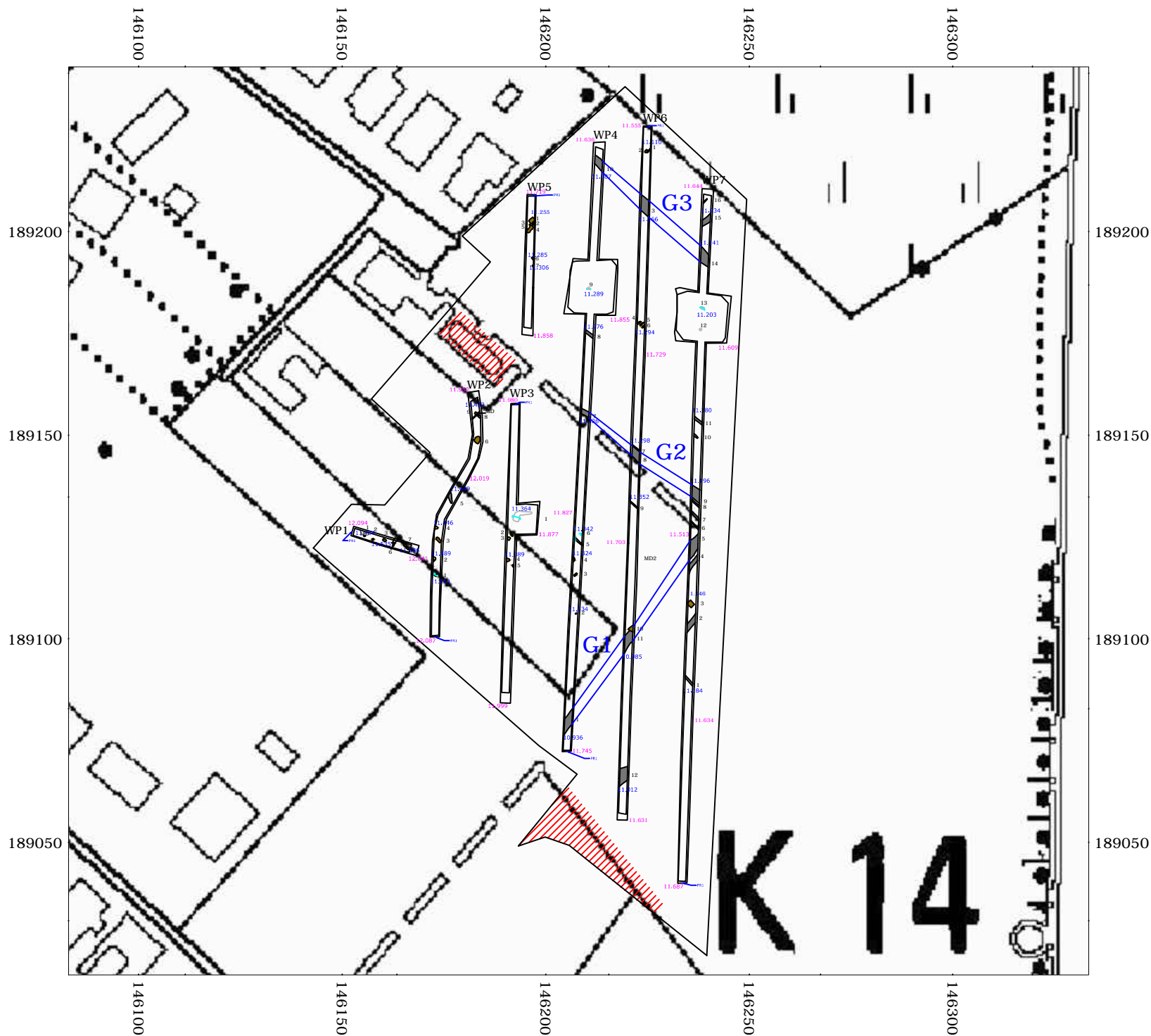
6	7	Licht	Bruin	Grijs	Gevlekt	Rechthoekig	Duidelijk	Greppel
6	8	Licht	Bruin		Homogeen	Rechthoekig	Onduidelijk	Greppel
6	9		Grijs		Homogeen	Rechthoekig	Duidelijk	Greppel
6	10		Grijs		Homogeen	Onregelmatig	Duidelijk	Kuil
6	11	Licht	Bruin	Grijs	Homogeen	Rechthoekig	Duidelijk	Greppel
6	12	Licht	Grijs	Bruin	Homogeen	Rechthoekig	Onduidelijk	Greppel
7	1	Licht	Bruin	Grijs	Homogeen	Rechthoekig	Duidelijk	Greppel
7	2		Grijs	Geel	Gevlekt	Rechthoekig	Duidelijk	Greppel
7	3		Grijs	Geel	Gevlekt	Vierkant	Duidelijk	Kuil
7	4		Grijs	Geel	Gevlekt	Rechthoekig	Duidelijk	Greppel
7	5	Licht	Bruin		Homogeen	Rechthoekig	Duidelijk	Greppel
7	6	Donker	Grijs		Gevlekt	Rechthoekig	Duidelijk	Greppel
7	7	Licht	Grijs		Gevlekt	Rechthoekig	Duidelijk	Greppel
7	8		Grijs		Gevlekt	Rechthoekig	Duidelijk	Greppel
7	9	Licht	Bruin		Homogeen	Rechthoekig	Duidelijk	Greppel
7	10		Grijs		Homogeen	Onregelmatig	Duidelijk	Ploegspoor/greppel
7	11	Licht	Bruin		Homogeen	Rechthoekig	Duidelijk	Greppel
7	12	Licht	Grijs	Geel	Gevlekt	Rond	Onduidelijk	Natuurlijk
7	13	Licht	Grijs	Geel	Gevlekt	Rond	Onduidelijk	Natuurlijk
7	14	Licht	Bruin		Homogeen	Rechthoekig	Duidelijk	Greppel
7	15	Licht	Bruin		Homogeen	Rechthoekig	Duidelijk	Greppel
7	16	Licht	Bruin	Grijs	Homogeen	Onregelmatig	Duidelijk	Ploegspoor/greppel

10.6 Vondstenlijst

Vondstnr.	Locatie		Inzamelingswijze	Aardewerk	Glas	Metaal
	Werkput	Spoor				
MD1			MD			1
MD2			MD			1
V001	2	6	Vlak	1		
V002	4	2	Vlak	1	1	
V003	7	1	Vlak	1		
V004	7	5	Vlak	1		

10.7 CD-rom

Inventarislijsten van het gerecupereerde vondstenmateriaal, van de sporen met beschrijving, van alle tekeningen en van alle foto's zijn digitaal beschikbaar. Dit is tevens het geval voor het dagboek, de foto's, de plannen en tekeningen.

Archeologisch vooronderzoek Londerzeel - Schrانckaert

Plan 2 Situering op ontwerpplan

- Niet onderzoekbare zone
- Werkputten
- Natuurlijk spoor
- Structuur
- Hoogte spoor in m TAW
- Hoogte maaiveld in m TAW
- Onbepaalde datering
- Nieuwe/nieuwste tijd

Coördinaten in Lambert 72

Formaat: A4
ID: Grondplan

All-Archeo bvba

189200

189150

189100

189050

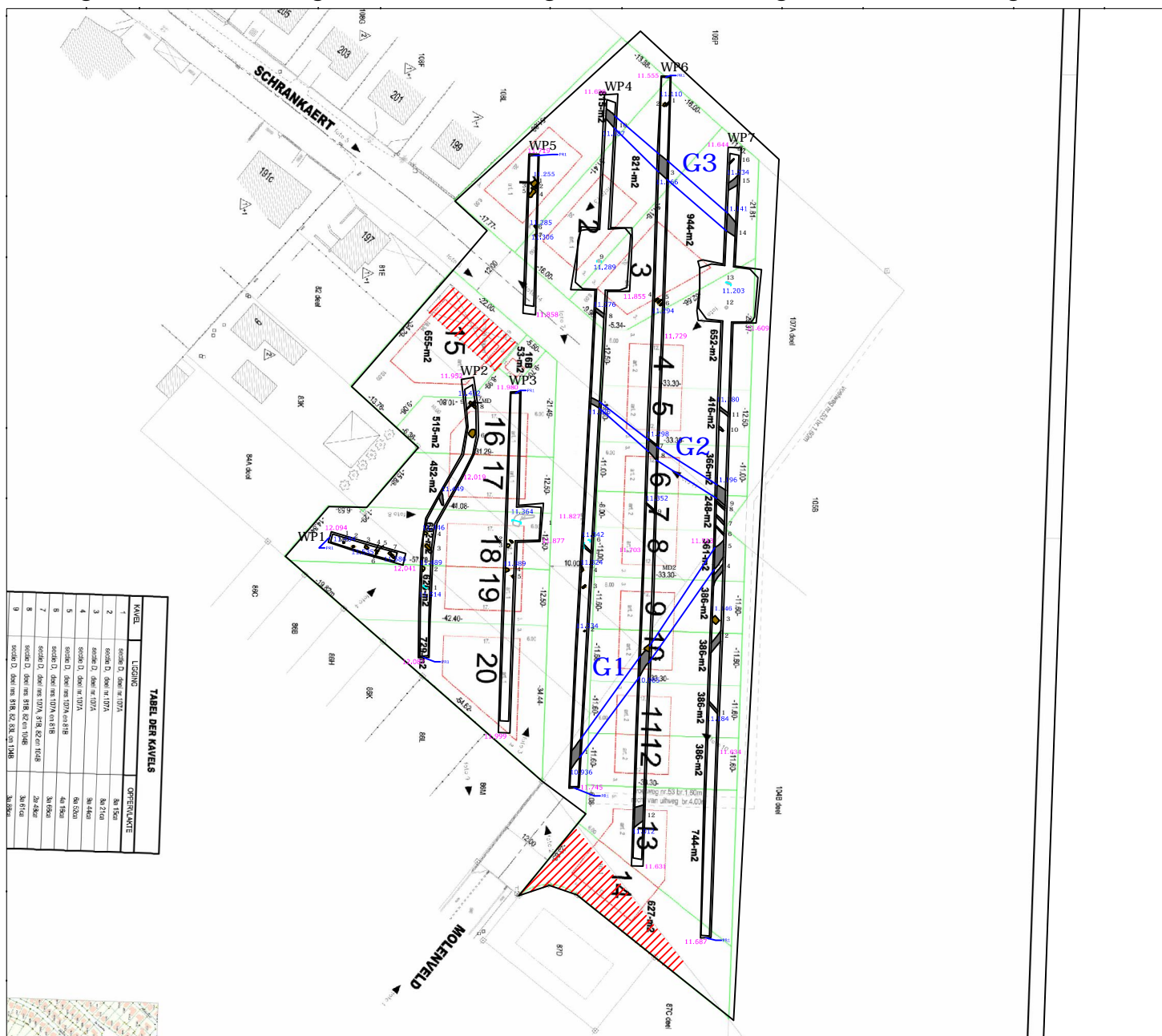
146300

146250

146200

146150

146100

TABEL DER KAVELS

KAVEL	LEGEND	OPMERKINGEN
1	Grond D. 1000 m 1000 m	Gr 1000
2	Grond D. 1000 m 1000 m	Gr 1000
3	Grond D. 1000 m 1000 m	Gr 1000
4	Grond D. 1000 m 1000 m	Gr 1000
5	Grond D. 1000 m 1000 m	Gr 1000
6	Grond D. 1000 m 1000 m	Gr 1000
7	Grond D. 1000 m 1000 m	Gr 1000
8	Grond D. 1000 m 1000 m	Gr 1000
9	Grond D. 1000 m 1000 m	Gr 1000

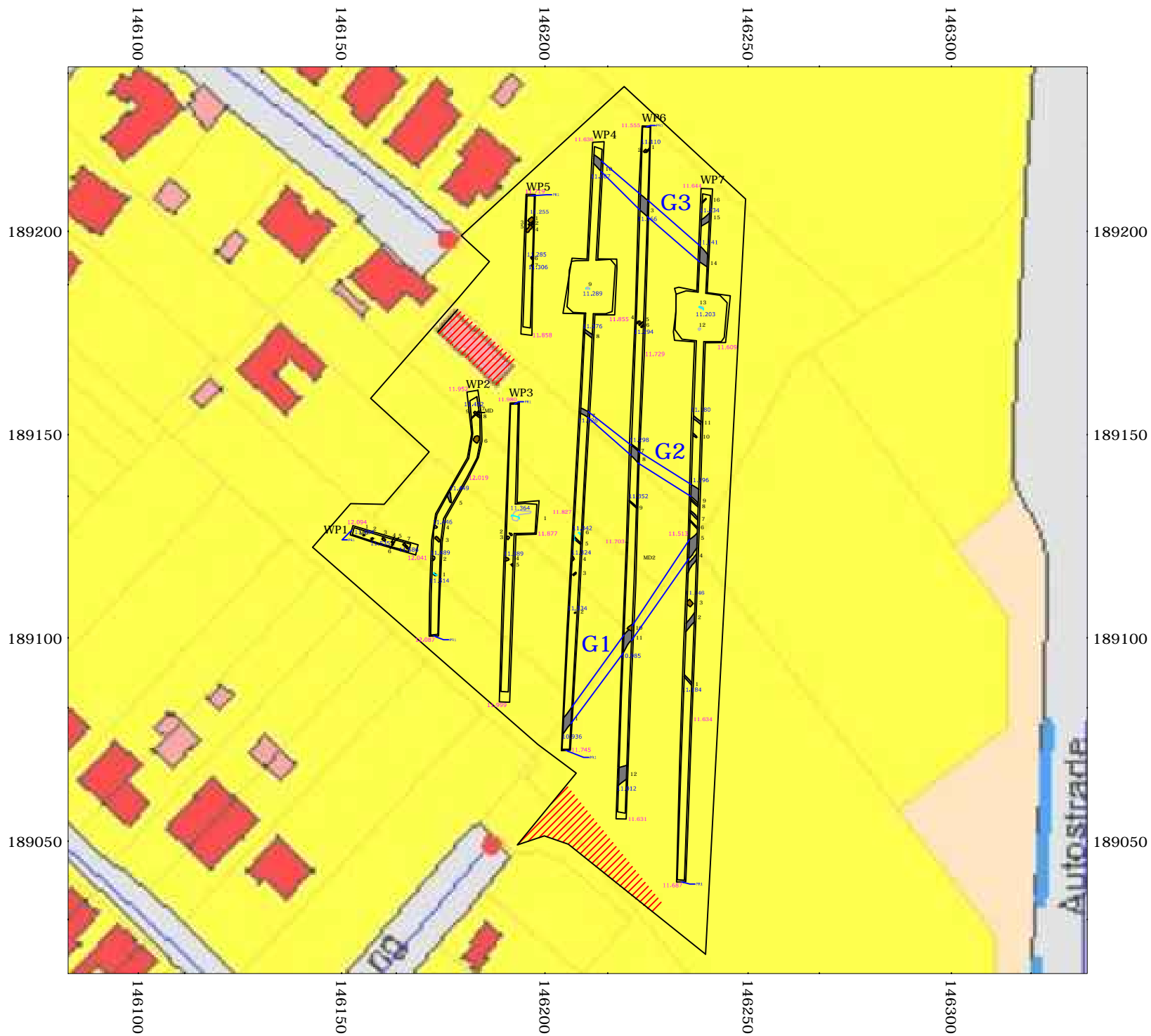
146100

146150

146200

146250

146300

Archeologisch vooronderzoek Londerzeel - Schranckaert

Plan 3 Situering op kadasterplan

Niet onderzoekbare zone

Werkputten

Natuurlijk spoor

Structuur

Hoogte spoor in m TAW

Hoogte maaiveld in m TAW

Onbepaalde datering

Nieuwe/nieuwste tijd

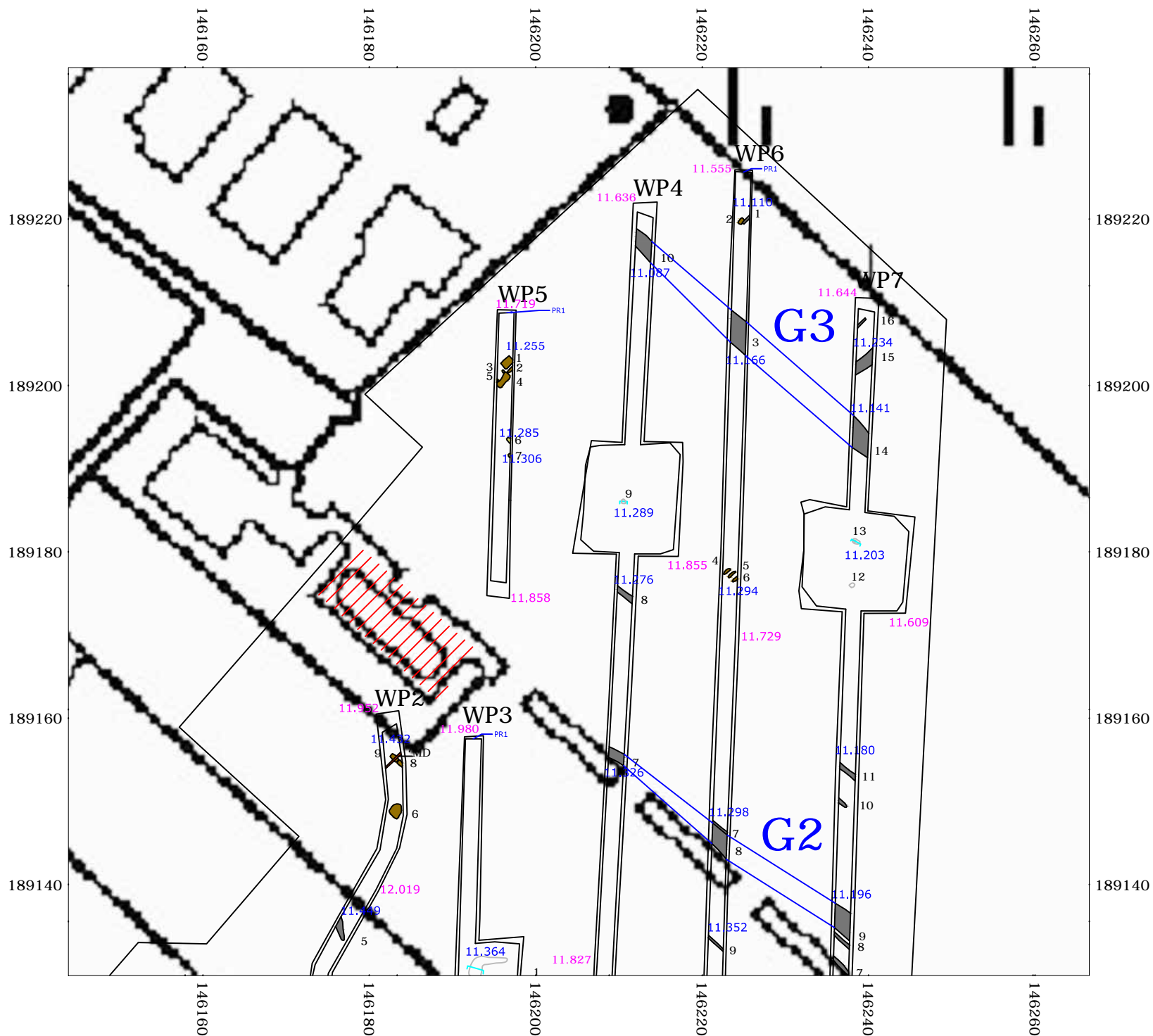

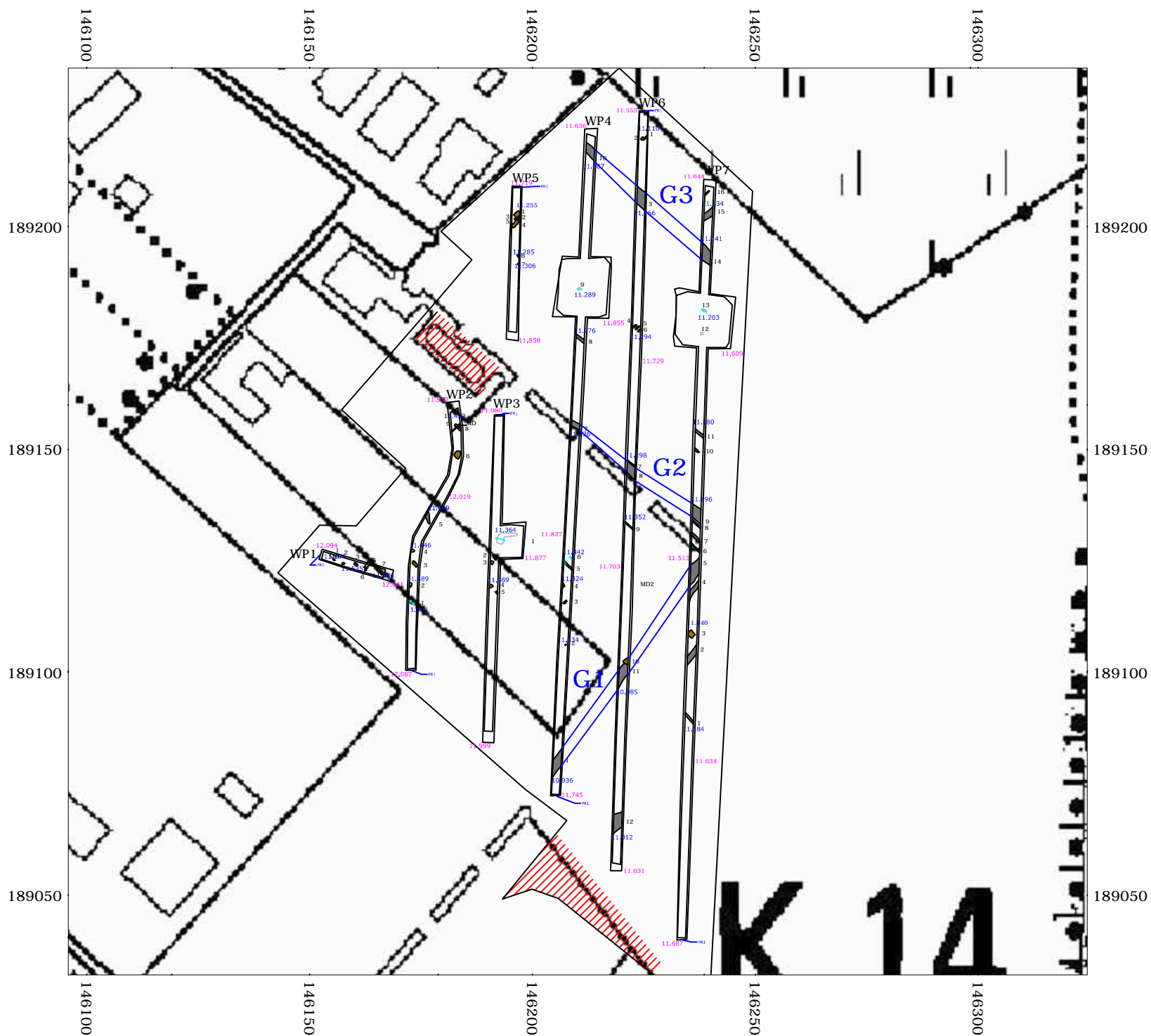
Coördinaten in Lambert 72

Formaat: A4
ID: Grondplan

All-Archeo bvba

Archeologisch vooronderzoek Londerzeel - Schranckaert

Plan 6 Indeling sporen volgens type

Werkputten

Natuurlijk spoor

Structuur

Hoogte spoor in m TAW

Hoogte maaiveld in m TAW

Greppel

Kuil

Paalspoor

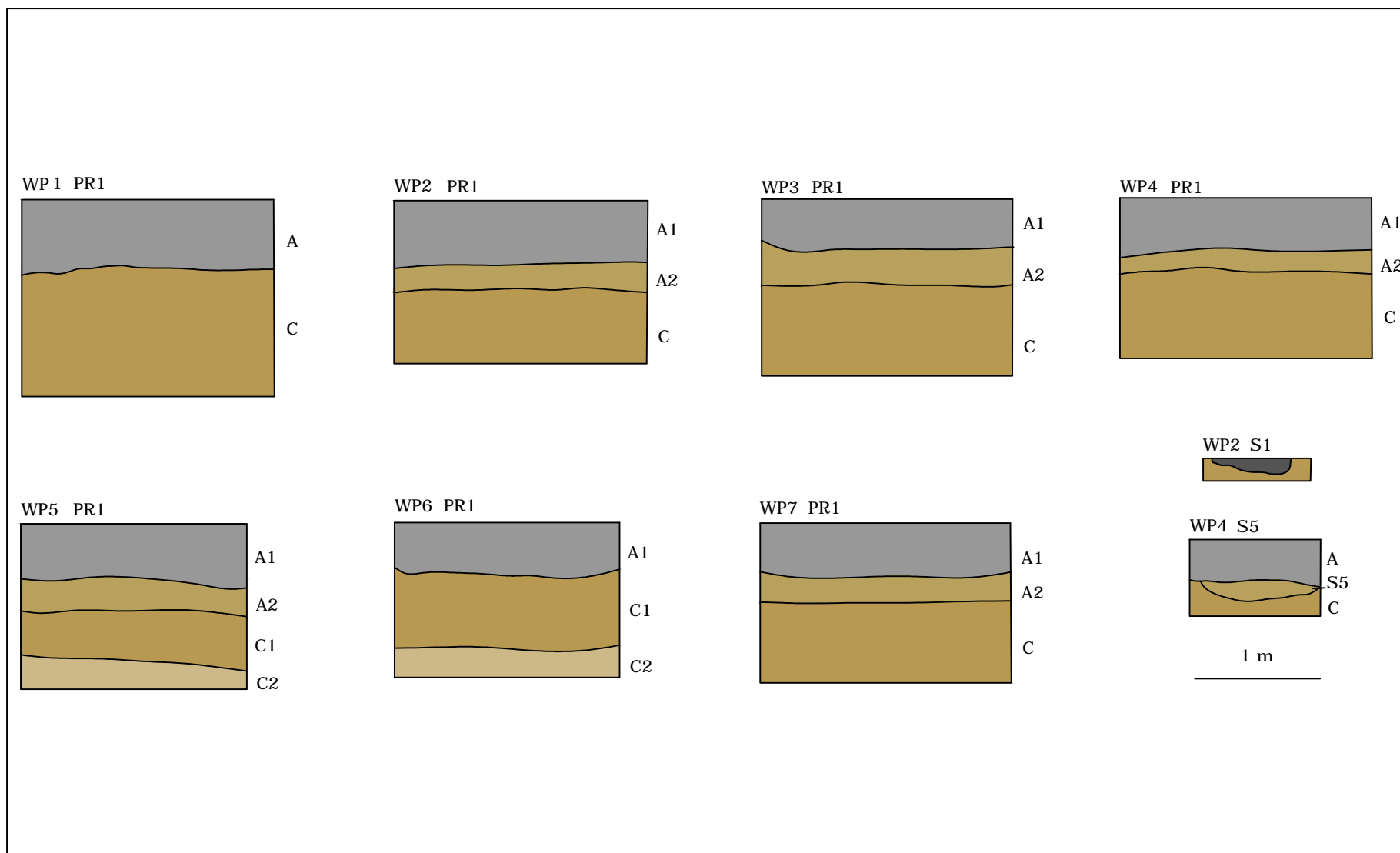
Leiding

Coördinaten in Lambert 72

Formaat: A4
ID: Grondplan

All-Archeo bvba

Archeologisch vooronderzoek

Londerzeel - Schranckaert

Formaat: A4

ID: Profiel- en coupetekeningen 1